

«Қарағанды техникалық университеті» КеАҚ

SAGINOV TECHNICAL UNIVERSITY 1953

6-дәріс

Қаланың сәулеттік-кеңістіктік композициясы. Сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауы

Пән: Сәулет заңнамасы және нормалау
6В07301 «Сәулет» мамандығы үшін

ӘГҒ кафедрасының з.ғ.м., аға оқытушы Абдрахманова А.А.

Қарағанды 2026 ж.

Дәріс сабағының жоспары

1. Қаланың сәулеттік-кеңістіктік композициясы

2. Сәулет-құрылыс бақылауы және қадағалау

1 -сұрақ

Қаланың сәулеттік-кеңістіктік композициясы

Қала құрылысы композициясының міндеті

Қала құрылысын жобалау тек функционалдық тұрғыдан толыққанды тіршілік әрекетін ғана емес, сонымен қатар эстетикалық маңызы бар ортаны құруға да бағытталған. Осы тұрғыдан алғанда қала құрылысының сәулеттік-көркемдік композициясын қалыптастыру туралы сөз болып отыр.

Қала құрылысы композициясын құрудың міндеті – кеңістікте ұйымдастырылған сәулет объектілерінің көркем-мәнерлі жүйесін құру. Бұл міндеттің бастапқы шешімі қаланың бас жоспары сатысында қалыптасады, онда сәулеттік-кеңістіктік композицияның негізі әзірленеді.

Сәулет ансамблі

Қаланың кеңістіктік композициясының көркемдік негізі – сәулет ансамбльдерінің жүйесі.

«Сәулет ансамблі» ұғымы ғимараттар мен құрылыстардың, өсімдіктердің, ашық кеңістіктердің өзара үйлестірілген орналасуы мен өлшемдестігін білдіреді, олардың көмегімен қала құрылысшысының идеялық-көркемдік ойы жүзеге асырылады. Қалалардың көпшілігі бір емес, көптеген сәулет ансамбльдерінен тұрады, олар өзара композициялық байланыстар жүйесімен біріктірілген.

Қаланың бас жоспары және сәулеттік доминанттар

Қаланың бас жоспарын жалпы композициялық сызба түрінде бейнелегенде, ең алдымен қала орталығының және онымен байланысты тұрғын аудандар орталықтарының сәулет ансамбльдерінің жүйесі көрсетіледі.

Қаланың басты ансамбльдері, әдетте, сәулеттік доминанттармен – қалада көрнекі бағдар жүйесін құрайтын биік ғимараттармен белгіленеді. Сәулет ансамбльдері қала жоспары композициясының басты жоспарлау осьтері мен тораптарын қалыптастырады.

Жоспардың басты композициялық идеясын графикалық түрде көрсету үшін қоғамдық орталықтардың, басты көшелер мен алаңдардың құрылысын нақты бейнелеуді, ал жаппай тұрғын үй құрылысы аумағын шартты түрде фондық бейнелеумен ұштастыру ұсынылады.

Қала жоспарлауының негізгі нысандары

Қала жоспарының сәулеттік композициясы көп жағдайда көше-жол желісі арқылы да көрінеді, ол тұрғын және өнеркәсіптік аумақтардың және жасыл екпелердің дақтарын біріктіретін жоспарлау қаңқасын құрайды. Қабырғалар, арқалықтар мен тіректер ғимараттың тектоникасын айқындайтыны сияқты, көшелер мен шекаралар қала жоспарының жоспарлануын айқындайды. Қала жоспарлауының мынадай негізгі нысандары бар:

- торлы (тұрақты);
- сызықтық;
- радиалды-сақиналы;
- еркін.

Генерализация ұғымы

«Генерализация» ұғымын қалыптастыру маңызды, яғни берілген масштабта жұмыс істеу үшін маңызы бар, масштабқа сәйкес ең елеулі сипаттамалар мен белгілерді бекітудің қажеттілігі.

2 -сұрақ

Сәулет-құрылыс бақылауы және қадағалау

Сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауын ұйымдастыру

Сәулет-құрылыс бақылауын және қадағалауын мыналар жүзеге асырады:

1. сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті орган – құрылыс объектілеріне бару, сондай-ақ сәулет, қала құрылысы, құрылыс және мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы істері жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың қызметін бақылау арқылы;

Сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауын ұйымдастыру (жалғасы)

2 жергілікті атқарушы органдар – өздерінің бақылау функциялары шегінде, құрылыс объектілерін инспекциялау арқылы;

3 тапсырыс беруші – құрылыс үстінен техникалық қадағалауды ұйымдастыру және объектіні пайдалануға қабылдау арқылы;

4 жобалау құжаттамасын әзірлеушілер – құрылыс үстінен авторлық қадағалау жүргізу арқылы;

Өзге органдарды тарту

Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдарының құзыретінен тыс шешімді талап ететін жағдай туындаған кезде, бақылау мен қадағалау мыналарды тарта отырып жүзеге асырылады:

1. техникалық реттеу саласындағы уәкілетті органды – құрылыс өнімін сертификаттау бөлігінде;
2. стандарттау саласындағы уәкілетті органды – құрылыс өнімін стандарттау бөлігінде;
3. өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органды – өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарының сақталуы бөлігінде;

Өзге органдарды тарту (жалғасы)

4 қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органды – объектілердің немесе олардың бөліктерінің салынуы және (немесе) пайдаланылуы салдарынан аумақтың экологиялық жай-күйіне әсерін бақылауды жүргізу бөлігінде;

5 су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органды – су қорғау аймақтарының аумағында сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметін бақылауды жүргізу бөлігінде;

6 халықты әлеуметтік қорғау саласындағы уәкілетті органды – мүгедектердің және халықтың мобильділігі төмен топтарының әлеуметтік, көлік және рекреациялық инфрақұрылым объектілеріне қолжетімділігін қамтамасыз ету бөлігінде.

Сәулет-құрылыс бақылауы және қадағалау

Тапсырыс беруші (меншік иесі) және мердігер (бас мердігер) мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органы немесе мемлекеттік құрылыс инспекторы сұратқан осы объект бойынша жобалау және атқарушылық техникалық құжаттаманы, сондай-ақ тиісті жобалар бойынша сараптама қорытындысын ұсынады.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау нені қамтиды

Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау мыналарға қатысты жүзеге асырылады:

1

жер учаскесіне тиісті құқықтың, бекітілген жобалау (жобалау-сметалық) құжаттамасының, жобалар сараптамасының оң қорытындысының болуына, сондай-ақ мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауды жүзеге асыратын органдарға құрылыс-монтаж жұмыстарын өндірудің басталғаны туралы хабарламаның болуына;

Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау нені қамтиды (жалғасы)

2 хабарламада көрсетілген деректердің дұрыстығына;

3 лицензияланатын сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметінің тиісті түрлерін жүзеге асыруға құқық беретін лицензияның болуына;

4 орындалған (орындалып жатқан) құрылыс-монтаж жұмыстарының, қолданылатын құрылыс материалдарының, бұйымдардың, конструкциялардың және жабдықтардың бекітілген жобалық шешімдерге және мемлекеттік (мемлекетаралық) нормативтерге, оның ішінде ғимараттардың (құрылыстардың) тірек және қоршау конструкцияларының беріктігін, орнықтылығын, сенімділігін және пайдалану сапаларын қамтамасыз ету бөлігінде сәйкестігіне;

Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау нені қамтиды (жалғасы)

5. мердігердің (бас мердігердің) құрылыс сапасын өзінің өндірістік бақылауы мен қадағалауының барлық түрлері мен нысандарын (кіріс, операциялық, қабылдау, зертханалық, геодезиялық және басқа) ұйымдастыруы мен жүзеге асыруына;

6. атқарушылық құжаттаманың уақтылы және дұрыс ресімделуіне;

7. тапсырыс берушінің (меншік иесінің) объектілер салу кезінде техникалық және авторлық қадағалауды ұйымдастыруы мен жүзеге асыруына;

8. техникалық және авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамасында белгіленген талаптарды сақтауына.

Мемлекеттік нормативтердің бұзылуы

Мемлекеттік нормативтерді бұзушылықтар және (немесе) бекітілген жобалардан (жобалық шешімдерден) ауытқулар анықталған кезде мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдары шешімдер қабылдайды (нұсқамалар береді):

1. ұлттық стандарттар мен техникалық шарттарға сәйкес келмейтін құрылыс материалдарын, бұйымдарды, конструкциялар мен жабдықтарды қолдануға тыйым салу туралы;
2. тапсырыс берушінің (құрылыс салушының) және (немесе) құрылыс-монтаж мердігер ұйымының (кәсіпорнының) жіберілген бұзушылықтарды белгіленген мерзімде жоюы туралы;
3. құрылыс-монтаж жұмыстарын тоқтата тұру туралы.

Заңсыз қайта жабдықтау және қайта жоспарлау

Тұрғын және тұрғын емес үй-жайларды заңсыз қайта жабдықтау мен қайта жоспарлау анықталған кезде мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдары шешімдер қабылдайды (нұсқамалар береді):

1. тапсырыс берушінің жіберілген бұзушылықтарды белгіленген мерзімде жоюы туралы;
2. құрылыс-монтаж жұмыстарын тоқтата тұру туралы.

Нұсқамаларға шағымдану және бақылау нысандары

- Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдарының немесе мемлекеттік құрылыс инспекторларының нұсқамаларына Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шағымдануға болады.
- Сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау тексеру және профилактикалық бақылау мен қадағалау нысанында жүзеге асырылады.
- Тексеру Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес жүзеге асырылады. Профилактикалық бақылау мен қадағалауды ұйымдастыру және жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексімен және осы Заңмен айқындалады.

Техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғаның міндеті

Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамасында белгіленген нормалар мен талаптардың бұзылуы анықталған немесе объектіде анықталған бұзушылықтар жойылмаған жағдайда, техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлға бұл туралы Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген шараларды қабылдау үшін мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдарына хабарлайды.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау және қадағалау

- Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы органдары жүзеге асыратын бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау және қадағалау ескерту-профилактикалық сипатта болады.

- Мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы органдары бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау және қадағалауды мынадай тәртіппен белгіленген басымдықты ескере отырып жүргізуге құқылы:

Профилактикалық бақылау басымдықтары

1. өнеркәсіптік объектілер, өндірістік ғимараттар, құрылыстар;

2. мемлекеттік органдардың әкімшілік ғимараттары, республикалық маңызы бар мұражай ғимараттары, мемлекеттік архивтер, ұлттық және мәдени құндылықтар сақталатын орындар және арнайы жасанды микроклимат құрылғыларын және (немесе) арнайы күзет не терроризмге қарсы іс-шараларды талап ететін қалалар мен елді мекендердің тіршілікті қамтамасыз ету объектілері;

Профилактикалық бақылау басымдықтары (жалғасы)

3. әлеуметтік маңызы бар объектілер (білім беру, денсаулық сақтау, мәдениет ұйымдары және басқалар);
4. тұрғын үй-азаматтық мақсаттағы объектілер;
5. көлік инфрақұрылымы объектілері;
6. сумен жабдықтау және су бұру объектілері;
7. өзге де ғимараттар мен құрылыстар.

Профилактикалық бақылау нәтижелері

- Бұл ретте бюджет қаражаты есебінен және квазимемлекеттік сектор субъектілері қаржыландыратын объектілерге, басқа тең жағдайларда, басым тәртіппен барылады.
- Құрылыс салынып жатқан объектіде апатты жағдай туындаған кезде мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы органдары осы объектіге басым тәртіппен барады.
- Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау және қадағалау нәтижелері бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғамай-ақ анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқама жасалады.

Жоспардан тыс тексеру

Бұл ретте тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарында белгіленген өрескел бұзушылықтар болған жағдайда Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 144-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына сәйкес жоспардан тыс тексеру жүргізіледі, яғни тексеру және бақылау мен қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау және қадағалау нәтижесінде тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарында айқындалған анықталған өрескел бұзушылықтарды жою туралы нұсқамалардың (қаулылардың, ұсынымдардың, хабарламалардың) орындалуын бақылау.

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы қызметті лицензиялау

- Сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы қызметтің жекелеген түрлері Қазақстан Республикасының рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес лицензиялауға жатады.

- Сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласында жобалау қызметін және құрылыс-монтаж жұмыстарын жүзеге асыру үшін жеке және заңды тұлғалар мынадай санаттарға бөлінеді:

Лицензиялау: тұлғалардың санаттары

I санат	осы тармақта көрсетілген қызметті барлық жауапкершілік деңгейіндегі объектілерде бар лицензия шеңберінде жүзеге асырады;
II санат	осы тармақта көрсетілген қызметті екінші және үшінші жауапкершілік деңгейіндегі объектілерде, сондай-ақ бірінші жауапкершілік деңгейіндегі объектілерде жұмыстарды бар лицензия шеңберінде қосалқы мердігерлік шарттары бойынша жүзеге асырады;
III санат	осы тармақта көрсетілген қызметті екінші техникалық жағынан күрделі емес және үшінші жауапкершілік деңгейіндегі объектілерде, сондай-ақ бірінші және екінші жауапкершілік деңгейіндегі объектілерде жұмыстарды бар лицензия шеңберінде қосалқы мердігерлік шарттары бойынша жүзеге асырады.

Лицензиялау: санатқа жатқызу және біліктілік

- Жеке және заңды тұлғалардың белгілі бір санатқа жатқызылуын лицензиар лицензия беру кезінде сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы жобалау қызметіне және құрылыс-монтаж жұмыстарына қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес жүзеге асырады және ол лицензияның қолданылуының ерекше шарттарында көрсетіледі.

- Жобалау қызметіне және құрылыс-монтаж жұмыстарына лицензия алуға өтініш берген өтініш берушілер және осы қызмет түрлерін жүзеге асыратын лицензиаттар өз құрамында аттестатталған инженерлік-техникалық қызметкерлерге ие болуы тиіс.

- Жобалау және құрылыс процесіне қатысатын аттестатталған инженерлік-техникалық қызметкерлердің аталған қызмет түрлерін жүзеге асыратын басқа ұйымдарда қосарлап жұмыс істеуіне жол берілмейді.

Лицензиясыз жүзеге асырылатын жұмыстар және лицензиялау органдары

- Технологиялық жабдықты және (немесе) материалдарды өндірушілердің не тиісті біліктілігін және (немесе) өкілеттігін растайтын құжаттамаға сәйкес өзге тұлғалардың монтаждауы, іске қосу-баптау жұмыстары «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген жағдайлар мен тәртіппен сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы лицензиясыз жүзеге асырылады.

- Сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы жұмыстарды лицензиялауды мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын жүзеге асыратын облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары жүзеге асырады.

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы аккредиттеу

Мыналарды жүзеге асыратын заңды тұлғалар аккредиттеуге жатады:

- жобалау және құрылыс процесіне қатысатын инженерлік-техникалық қызметкерлерді аттестаттау;
- бірінші және екінші жауапкершілік деңгейіндегі техникалық және технологиялық жағынан күрделі объектілерде техникалық қадағалау бойынша инжиниринг тік қызметтер және ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығына техникалық зерттеп-қарау жөніндегі сараптамалық жұмыстар;
- сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы жобаларды басқару.

Аттестаттау орталықтарының міндеті

Жобалау және құрылыс процесіне қатысатын инженерлік-техникалық қызметкерлерді аттестаттауды жүзеге асыратын аккредиттелген мемлекеттік емес аттестаттау орталықтары сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті органға берілген аттестаттар туралы ақпаратты ай сайын ұсынады.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясы

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясы мыналардан тұрады:

1. сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті органның, сәулет, қала құрылысы, құрылыс және мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы істері жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың қызметіне мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын жүзеге асыратын құрылымдық бөлімшесінен;

2. объектілер құрылысының сапасына мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын жүзеге асыратын облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органынан.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясының функциялары

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясына мыналар жүктеледі:

1. салынып жатқан (реконструкцияланатын, кеңейтілетін, жаңғыртылатын, күрделі жөнделетін) және пайдалануға берілген объектілерге мониторинг жүргізу;
2. жойылмайтын бұзушылықтарға жол берген не жіберілген бұзушылықтарды белгіленген нормативтік мерзімдерде жоймаған заңды және лауазымды адамдарға қатысты заңнамада белгіленген шараларды қабылдау;
3. техникалық және авторлық қадағалаудың қызметіне бақылауды жүзеге асыру;
4. объектілер салу кезінде тапсырыс берушінің (меншік иесінің) техникалық және авторлық қадағалауды ұйымдастыруы мен жүзеге асыруына бақылауды жүзеге асыру.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясының құқықтары

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясына (мемлекеттік құрылыс инспекторына) мынадай құқық беріледі:

1. сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі субъектілерінен Қазақстан Республикасының аумағында салу жоспарланып отырған және салынып жатқан (реконструкцияланатын, кеңейтілетін, жаңғыртылатын, күрделі жөнделетін) объектілер мен кешендер туралы ақпаратты сұратуға және олардан алуға;

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясының құқықтары (жалғасы)

2 техникалық және авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардан осы құрылыс бойынша қажетті жобалық және атқарушылық техникалық құжаттаманы, сондай-ақ тиісті жобалар сараптамасының қорытындыларын танысу үшін сұратуға және олардан алуға;

3 салынып жатқан объектілердің конструкцияларына және қолданылатын құрылыс материалдарына, бұйымдары мен конструкцияларына олардың жоба талаптарына және мемлекеттік (мемлекетаралық) нормативтерге сәйкестігіне зертханалық сынақтар жүргізу үшін тәуелсіз зертханаларды тартуға.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясының нұсқамасы

Мемлекеттік нормативтерді бұзушылықтар және (немесе) бекітілген жобалардан (жобалық шешімдерден) ауытқулар анықталған кезде мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясы тапсырыс берушінің (құрылыс салушының) және (немесе) құрылыс-монтаж мердігер ұйымының (кәсіпорнының) жіберілген бұзушылықтарды белгіленген мерзімде жоюы туралы нұсқама шығарады.

Инспекциялауға жатпайтын объектілер

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясының инспекциялауына мыналар жатпайды:

1. азаматтардың жеке пайдалануына арналған жеке тұрғын үйлер мен техникалық жағынан күрделі емес өзге де құрылыстар салу, бюджет қаражаты есебінен салынатын объектілерден және екі қабаттан жоғары жеке тұрғын үйлерден басқа;

Инспекциялауға жатпайтын объектілер (жалғасы)

2 жеке қосалқы учаскелерде немесе бағбандық және бақшалық серіктестіктердің учаскелерінде орналасқан уақытша құрылыстар тұрғызу, сондай-ақ маусымдық жұмыстарға және шалғай жайылымдағы мал шаруашылығына арналған тұрғын және (немесе) шаруашылық-тұрмыстық үй-жайлар;

3 қолданыстағы ғимараттардың үй-жайларын (жекелеген бөліктерін) тірек және қоршау конструкцияларының, инженерлік жүйелер мен жабдықтардың өзгеруімен, сондай-ақ үй-жайлардың функционалдық мақсатының өзгеруімен байланысты емес реконструкциялау (қайта жоспарлау, қайта жабдықтау).

Бас мемлекеттік құрылыс инспекторы

Сәулет, қала құрылысы, құрылыс және мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы істері жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың қызметіне мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауды жүзеге асыратын уәкілетті органның басшысы, оның орынбасарлары және лауазымдық міндеттеріне бақылауды жүзеге асыру кіретін штаттағы қызметкерлері тиісінше Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік құрылыс инспекторы, Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік құрылыс инспекторының орынбасарлары және Қазақстан Республикасының мемлекеттік құрылыс инспекторлары болып табылады.

Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың құрылыс инспекторлары

- Тиісті аумақтағы объектілер құрылысының барысы мен сапасына мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауды жүзеге асыратын облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың органдарының басшылары, олардың орынбасарлары және лауазымдық міндеттеріне құрылыстарды жедел инспекциялау кіретін штаттағы қызметкерлері тиісінше облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік құрылыс инспекторлары, бас мемлекеттік құрылыс инспекторының орынбасарлары және мемлекеттік құрылыс инспекторлары болып табылады.

- Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік құрылыс инспекторы мен оның орынбасарлары, сондай-ақ облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік құрылыс инспекторлары құқылы.

Авторлық қадағалау

- Авторлық қадағалауды барлық құрылыс объектілерінде жобалау (жобалау-сметалық) құжаттаманы әзірлеушілер жүзеге асырады.
- Объектілер құрылысы барысында жүргізілетін авторлық қадағалау шарт негізінде жүзеге асырылады.

Авторлық қадағалау (жалғасы)

- Авторлық қадағалау объектінің құрылысы (реконструкциялау, реставрациялау, кеңейту, техникалық қайта жарақтандыру, жаңғырту, күрделі жөндеу) кезеңінің бүкіл уақытында не аяқталмаған объектілердің құрылысын консервациялау кезінде міндетті түрде, объектілер құрылысына арналған жобалау (жобалау-сметалық) құжаттамада қолданыстағы нормативтерге сәйкес көзделетін қаражат есебінен жүзеге асырылады.

- Құрылыс объектісі аяқталған кезде авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлға тапсырыс берушіге (құрылыс салушыға) орындалған жұмыстардың жобаға сәйкестігі туралы қорытынды береді.

Авторлық қадағалауды тапсыру

Жобаны әзірлеуші объектінің құрылысына авторлық қадағалауды жүргізуді (жүзеге асыруды) мынаған тапсыруға құқылы:

1. сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласында инжинирингтік қызметтерді жүзеге асыру құқығына аттестаты бар сарапшыға;
2. тапсырыс берушіге – тиісті аттестаты бар авторлық қадағалауды жүргізу бойынша инжинирингтік қызметтер жеткізушісін өз бетінше таңдау үшін.

Авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың құқықтары

Авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың мынадай құқықтары бар:

1. тиісті салынып жатқан объектіге еркін кіруге;
2. салынып жатқан объектіге қатысты құжаттамамен танысуға;
3. авторлық қадағалау журналына енгізілген өз нұсқауларының орындалуына бақылауды жүзеге асыруға;

Авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың құқықтары (жалғасы)

4 тапсырыс беруден және мердігерден (бас мердігерден) бекітілген жобада көзделген жобалық шешімдерді, сондай-ақ Қазақстан Республикасы заңнамасының және мемлекеттік (мемлекетаралық) нормативтердің талаптарын қатаң сақтауды талап етуге;

5 мердігердің (бас мердігердің) құрылыс барысында жіберген мемлекеттік (мемлекетаралық) нормативтерді бұзушылықтарын және (немесе) бекітілген жобада көзделген жобалық шешімдерден ауытқуларын міндетті түрде жою туралы жазбаша нұсқаулар беруге.

Авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың міндеттері

Авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалар міндетті:

1. құрылыс барысында бекітілген жобада көзделген жобалық шешімдердің дәл орындалуын қамтамасыз етуге;
2. авторлық қадағалау журналын тұрақты және тиісті түрде жүргізуді жүзеге асыруға;
3. жасырын жұмыстарды куәландыру және жауапты конструкцияларды аралық қабылдау актілерін ресімдеуге және оларға қол қоюға қатысуға;

Авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың міндеттері (жалғасы)

4 бекітілген жобалау (жобалау-сметалық) құжаттамаға Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен негізделген өзгерістер енгізу туралы шешімдерді уақтылы қабылдауға;

5 мердігердің (бас мердігердің) нұсқауды орындамауы немесе тиісінше орындамауы жағдайында бұл туралы тапсырыс берушіге жеткізуге, сондай-ақ мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органының тиісті бөлімшесіне хабарлауға;

6 объектіні пайдалануға қабылдау актісіне қосымшаларды нақты өлшемдер жүргізе отырып толтыруға.

Авторлық қадағалау: жауапкершілік

Жүктелген міндеттерді орындамағаны (тиісінше орындамағаны) үшін не өз қызметін Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұза отырып жүзеге асырғаны үшін авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалар Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауапкершілікте болады.

Техникалық қадағалау

Техникалық қадағалау Сәулет және қала құрылысы қызметі туралы Заңның 33-бабының 6-тармағында және 74-бабының 1-тармағында көрсетілген объектілерден басқа, барлық құрылыс объектілерінде міндетті түрде жүзеге асырылады, яғни:

1. азаматтардың жеке пайдалануына арналған жеке тұрғын үйлер мен техникалық жағынан күрделі емес өзге де құрылыстар салу, бюджет қаражаты есебінен салынатын объектілерден және екі қабаттан жоғары жеке тұрғын үйлерден басқа;

Техникалық қадағалау (жалғасы)

2 жеке қосалқы учаскелерде немесе бағбандық және бақшалық серіктестіктердің учаскелерінде орналасқан уақытша құрылыстар тұрғызу, сондай-ақ маусымдық жұмыстарға және шалғай жайылымдағы мал шаруашылығына арналған тұрғын және (немесе) шаруашылық-тұрмыстық үй-жайлар;

3 қолданыстағы ғимараттардың үй-жайларын (жекелеген бөліктерін) тірек және қоршау конструкцияларының, инженерлік жүйелер мен жабдықтардың өзгеруімен, сондай-ақ үй-жайлардың функционалдық мақсатының өзгеруімен байланысты емес реконструкциялау (қайта жоспарлау, қайта жабдықтау).

Техникалық қадағалауды жүзеге асыру

- Құрылыс объектісі аяқталған кезде техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалар тапсырыс берушіге (құрылыс салушыға) құрылыс-монтаж жұмыстарының сапасы туралы қорытынды береді.

- Техникалық қадағалауды тапсырыс беруші өз бетінше және (немесе) объектілер құрылысына арналған жобалау-сметалық құжаттамада қолданыстағы нормативтерге сәйкес көзделетін қаражат есебінен сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласында инжинирингтік қызметтерді жүзеге асыру құқығына тиісті аттестаты бар сарапшыларды тарта отырып жүзеге асырады.

Техникалық қадағалауды жүзеге асыру (жалғасы)

- Бюджеттік бағдарламалардың әкімшілері (тапсырыс берушілер) бюджет қаражатынан қаржыландырылатын жобалардың іске асырылуына техникалық қадағалауды жүзеге асыру үшін нарықта жұмыс істейтін, сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласында инжинирингтік қызметтер көрсетуге тиісті аттестаты бар сарапшыларды тартуға құқылы.

Техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың құқықтары

Техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың мынадай құқықтары бар:

1. салынып жатқан объектіге еркін кіруге;
2. салынып жатқан объектіге қатысты құжаттамамен танысуға;
3. мердігерден (бас мердігерден) бекітілген жобада көзделген жобалық шешімдер мен есептеулерді, сондай-ақ құрылыс-монтаж жұмыстарын өндірудің технологиялық процесін айқындайтын ұйымдастыру-технологиялық құжаттардың талаптарын қатаң сақтауды талап етуге;

Техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың құқықтары (жалғасы)

4

мердігердің (бас мердігердің) құрылыс барысында жіберген мемлекеттік (мемлекетаралық) нормативтерді бұзушылықтарын, бекітілген жобада көзделген жобалық шешімдерден ауытқуларын және (немесе) ұйымдастыру-технологиялық құжаттардың талаптарын міндетті түрде жою туралы жазбаша нұсқаулар беруге, нұсқауларды белгіленген мерзімде орындау үшін құрылыс-монтаж жұмыстарын тоқтата тұру құқығымен.

Техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың міндеттері

Техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалар міндетті:

1. мердігердің (бас мердігердің) құрылыс-монтаж жұмыстарын өндірудің технологиялық процесін айқындайтын ұйымдастыру-технологиялық құжаттардың талаптарын сақтауына қадағалауды қамтамасыз етуге;
2. құрылыс-монтаж жұмыстарының сапалы орындалуын қамтамасыз етуге;
3. техникалық қадағалау журналын тұрақты және тиісті түрде жүргізуді жүзеге асыруға;

Техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың міндеттері (жалғасы)

4. жасырын жұмыстарды куәландыру және жауапты конструкцияларды аралық қабылдау актілерін ресімдеуге және оларға қол қоюға қатысуға;

5. мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органына объектінің құрылысының жай-күйі мен барысы туралы есепті ай сайын ұсынуға;

6. мердігердің (бас мердігердің) нұсқауды орындамауы немесе тиісінше орындамауы жағдайында бұл туралы тапсырыс берушіге жеткізуге, сондай-ақ мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органының тиісті бөлімшесіне хабарлауға;

7. техникалық қадағалау журналына енгізілген өз нұсқауларының орындалуына бақылауды жүзеге асыруға.

Техникалық қадағалау: жауапкершілік және талаптар

- Жүктелген міндеттерді орындамағаны (тиісінше орындамағаны) үшін не өз қызметін Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұза отырып жүзеге асырғаны үшін техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлға Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауапкершілікте болады.

- Бірінші және екінші жауапкершілік деңгейіндегі техникалық және технологиялық жағынан күрделі объектілерде техникалық қадағалауды өз құрамында тиісті жауапкершілік деңгейіндегі техникалық қадағалауды орындауға аттестаты бар кемінде үш сарапшысы бар аккредиттелген заңды тұлғалар жүргізуге тиіс.

- Техникалық қадағалау сарапшысының аттестаты бар жеке тұлғалар екінші және үшінші жауапкершілік деңгейіндегі техникалық жағынан күрделі емес объектілерде қызметті жүзеге асырады.

Техникалық қадағалауды жүзеге асыру жағдайлары

- Техникалық қадағалау бойынша қызметті жүзеге асыру кезінде жеке тұлғалар мен аккредиттелген заңды тұлғалар өлшеу және бақылау құралдарын, нормативтік құжаттаманы және аккредиттелген (тартылған) зертхананы меншік немесе жалдау құқығында иеленуге міндетті.

- Техникалық қадағалауды жүзеге асыратын заңды тұлғаларды аккредиттеуді сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті орган жүргізеді.

Құрылыс тапсырыс берушінің құқықтары

Құрылыс тапсырыс беруші құқылы:

1. мердігердің (бас мердігердің) орындайтын жұмыстарының барысы мен сапасына және оларды орындау мерзімдерінің сақталуына бақылауды жүзеге асыруға;
2. мердігерден талаптарды бұза отырып орындалған жұмыстарды қабылдамауға;
3. техникалық қадағалау қызметін бақылауға;
4. сәйкессіздіктер анықталған жағдайда техникалық және авторлық қадағалау қорытындыларын алудан бас тартуға;
5. Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес өзге де құқықтарды жүзеге асыруға.

Құрылыс тапсырыс берушінің міндеттері

Құрылыс тапсырыс беруші міндетті:

1. құрылыс-монтаж жұмыстарын өндіру басталғанға дейін мердігерге (бас мердігерге) бекітілген жобалау (жобалау-сметалық) құжаттаманы беруге;
2. объектіні Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген барлық қажетті рұқсат беру құжаттарымен қамтамасыз етуге;
3. объектінің құрылысын техникалық және авторлық қадағалаудың сүйемелдеуімен қамтамасыз етуге;

Құрылыс тапсырыс берушінің міндеттері (жалғасы)

4 мердігерге (бас мердігерге) техникалық және авторлық қадағалау нұсқауларын орындамағаны не уақтылы және сапасыз орындағаны үшін шара қолдануға;

5 техникалық және авторлық қадағалау үшін жұмыс жағдайларын қамтамасыз етуге;

6 мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдарының нұсқамаларының орындалуын қамтамасыз етуге;

7 мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдары лауазымды адамдарының техникалық қадағалау қызметін бақылау бойынша объектіге кіруін қамтамасыз етуге;

Құрылыс тапсырыс берушінің міндеттері (жалғасы)

8 объектіні пайдалануға қабылдау актісі бекітілген күннен бастап үш жұмыс күні ішінде объектінің орналасқан жері бойынша «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясына бекітілген объектіні пайдалануға қабылдау актісін оған объектінің техникалық сипаттамаларын, сәйкестік туралы декларацияны және құрылыс-монтаж жұмыстарының сапасы мен орындалған жұмыстардың бекітілген жобаға сәйкестігі туралы қорытындыларды қоса бере отырып жолдауға;

9 Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де міндеттерді жүзеге асыруға.

Мердігердің (бас мердігердің) құқықтары мен міндеттері

Мердігер (бас мердігер) тапсырыс берушіден мыналарды талап етуге құқылы:

1. жасалған шарт шеңберінде жұмыстарды орындау үшін қажетті жағдайлар жасауды;
2. объектіні Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген барлық қажетті рұқсат беру құжаттарымен қамтамасыз етуді.

Мердігердің (бас мердігердің) міндеттері

Мердігер (бас мердігер) міндетті:

1. құрылыс-монтаж жұмыстарын тапсырыс беруші ұсынған бекітілген жобалау (жобалау-сметалық) құжаттамаға, Қазақстан Республикасы заңнамасының және нормативтік-техникалық құжаттардың талаптарына сәйкес жүзеге асыруға;

2. құрылыс сапасын өзінің өндірістік бақылауының барлық түрлері мен нысандарын (кіріс, операциялық, аралық, қабылдау, зертханалық, геодезиялық және басқа) жүзеге асыруға;

Мердігердің (бас мердігердің) міндеттері (жалғасы)

3 атқарушылық техникалық құжаттаманың тиісті және уақтылы жүргізілуін қамтамасыз етуге;

4 құрылыс процесінде анықталған кемшіліктерді (ақаулар мен аяқталмаған жұмыстарды) уақтылы жоюға;

5 мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдарының сұрауы бойынша орындалатын (орындалған) құрылыс-монтаж жұмыстарының және қолданылатын құрылыс материалдарының, бұйымдары мен конструкцияларының сапасына зертханалық бақылау жүргізуге;

Мердігердің (бас мердігердің) міндеттері (жалғасы)

6 мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдары лауазымды адамдарының техникалық қадағалау қызметін бақылау бойынша объектіге кіруін қамтамасыз етуге;

7 мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдарының нұсқамаларын, техникалық және авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың нұсқауларын орындауға;

8 мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдарының жұмысына кедергі жасауға және араласуға жол бермеуге;

9 Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де міндеттерді жүзеге асыруға.

Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын техникалық зерттеп-қарау

- Әртүрлі мақсаттағы объектілерді салу, сондай-ақ автомобиль жолдарын не салынған объектілерді жөндеу кезінде қажет болған жағдайда ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын техникалық зерттеп-қарау жүргізіледі.

- Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын техникалық зерттеп-қарауды тапсырыс беруші шарт негізінде сараптамалық жұмыстарды жүзеге асыру құқығына тиісті аттестаты бар сарапшыларды тарта отырып жүзеге асырады.

Техникалық зерттеп-қарау: бюджеттік бағдарламалар және қорытынды

- Бюджеттік бағдарламалардың әкімшілері (тапсырыс берушілер) бюджет қаражатынан қаржыландырылатын жобалардың іске асырылуына ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын техникалық зерттеп-қарауды жүзеге асыру үшін нарықта жұмыс істейтін, өз құрамында сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласында сараптамалық жұмыстар көрсетуге тиісті аттестаты бар сарапшылары бар аккредиттелген заңды тұлғаларды тартуға құқылы.

- Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын зерттеп-қарау кезінде техникалық зерттеп-қарауды жүзеге асыратын тұлғалар тапсырыс берушіге (құрылыс салушыға) ұсынымдар көрсетілген ғимараттар мен құрылыстардың жай-күйі туралы қорытынды береді.

Техникалық зерттеп-қарауды жүргізуге қойылатын талаптар

- Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын техникалық зерттеп-қарауды өз құрамында ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын техникалық зерттеп-қарауды орындауға аттестаты бар кемінде үш сарапшысы, сондай-ақ қала құрылысы, жобаалды және жобалау-сметалық құжаттама сараптамасы бойынша «конструктивтік бөлім» мамандануы бойынша аттестаты бар бір сарапшысы, инженер-геодезисі бар аккредиттелген заңды тұлғалар жүргізуге тиіс, олар бірінші және екінші жауапкершілік деңгейіндегі объектілерде қызметті жүзеге асырады.

- Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын техникалық зерттеп-қарауға сарапшы аттестаты бар жеке тұлғалар үшінші жауапкершілік деңгейіндегі объектілерде жеке қызметті жүзеге асырады.

Техникалық зерттеп-қарау: материалдық база және аккредиттеу

- Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын техникалық зерттеп-қарау жөніндегі қызметті жүзеге асыру кезінде жеке тұлғалар мен аккредиттелген заңды тұлғалар меншік немесе жалдау құқығында әкімшілік-өндірістік базаны, тексеру есептеулерін орындау үшін лицензиялық бағдарламалық қамтамасыз етілген компьютерлерді, өлшеу және бақылау құралдарын, нормативтік құжаттаманы және аккредиттелген (тартылған) зертхананы иеленуге міндетті.

- Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын техникалық зерттеп-қарауды жүзеге асыратын заңды тұлғаларды аккредиттеуді сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті орган жүргізеді.

Техникалық зерттеп-қарау жүргізілетін жағдайлар

Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен орнықтылығын техникалық зерттеп-қарау мына жағдайларда жүргізіледі:

1. бұзылу қаупін төндіретін жауапты (тірек) элементтер мен қосылыстарда ақаулар мен зақымдардың, қолданылған құрылыс материалдары сапалық көрсеткіштерінің сәйкес келмеуінің анықталуы;
2. өрттер мен дүлей зілзалалардың салдарлары;
3. мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдарының нұсқама беруі;
4. ғимараттар мен құрылыстардың конструктивтік сызбасының, өндіріс технологиясының өзгеруімен байланысты бекітілген жобалық шешімдердің өзгеруі;

Техникалық зерттеп-қарау жүргізілетін жағдайлар (жалғасы)

5. ғимараттың, құрылыстың нормативтік пайдалану мерзімдерінің аяқталуы;
6. жөндеудің немесе реконструкциялаудың экономикалық орындылығын айқындау;
7. нормаланатын табиғи-климаттық әсерлердің (қар, жел әсерлері) артуы;
8. ғимараттар мен құрылыстарды техникалық пайдалану кезінде құрылыстарды техникалық қарап-тексеру мерзімдерінің басталуы (тұрақты түрде);
9. салынып жатқан объектіні алты айдан астам мерзімге консервациялау не тоқтата тұру;
10. пайдаланылатын үй-жайдың немесе құрылыстың жаңғыртылуы, реконструкциялануы, қайта жарақтандырылуы, нысаналы мақсатының өзгеруі.

Сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар

Сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға мыналар жатады:

1. сәулет, қала құрылысы, құрылыс және мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы істері жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың қызметіне бақылауды жүзеге асыратын сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті органның мемлекеттік құрылыс инспекторлары;

2. қарамағындағы аумақтағы объектілердің құрылысына бақылауды жүзеге асыратын облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың мемлекеттік құрылыс инспекторлары;

3. сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органның және жергілікті атқарушы органдардың штаттағы қызметкерлері.

Лауазымды адамдардың міндеттері

Сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың міндеттеріне мыналар жүктеледі:

1. Қазақстан Республикасының аумағында сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі субъектілері жіберген мемлекеттік нормативтер мен талаптардың (шарттар мен шектеулердің) бұзылу себептерін анықтау және талдау;

2. сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі субъектілері жіберген мемлекеттік нормативтер мен талаптардың (шарттар мен шектеулердің) бұзылуын, сондай-ақ олардың салдарларын жоюға бағытталған, өздерінің өкілеттіктеріне сәйкес ықпал ету шараларын қабылдау;

3. мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауды жүзеге асыру нысандары мен әдістерін жетілдіру жөніндегі іс-шараларды әзірлеу.

Лауазымды адамдардың құқықтары

Сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдардың құқықтары Қазақстан Республикасының заңнамасында өзгеше көзделмесе, сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалаудың тиісті органдарының өкілеттіктері шегінде белгіленеді.

Сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдарының нұсқамалары

- Анықталған бұзушылықтарға не мемлекеттік нормативтерде көзделген талаптардан (шарттардан, шектеулерден), өзге де міндетті талаптардан ауытқуларға (сәйкессіздіктерге) байланысты сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдары сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі субъектілеріне (субъектілерді ұсынатын жауапты тұлғаларға) нұсқамалар береді.

- Нұсқамаларға қол қою құқығы, Қазақстан Республикасының заңнамасында өзгеше көзделмесе, тек сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға тиесілі.

- Заңнамаға сәйкес сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалау органдары берген нұсқамалар Қазақстан Республикасының аумағында сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметінің барлық субъектілері үшін орындауға міндетті.

Өзін-өзі бақылау сұрақтары

1. Сәулет-құрылыс бақылауы мен қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар
2. Құрылыс объектілеріндегі техникалық қадағалау
3. Құрылыс объектілерін жобалаудағы авторлық қадағалау
4. Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясы

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 шілдедегі «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» Заңы (2020 жылғы 02.07. жағдай бойынша өзгерістер мен толықтырулармен).
2. Груздев В. М. Основы градостроительства и планировка населенных мест [Текст]: учеб. пособие / В. М. Груздев; Нижегор. гос. архитектур.-строит. ун-т. – Н. Новгород: ННГАСУ, 2017. – 105 с.: ил. – ISBN 978-5-528-00247-7.
3. Бочаров Р.П., Кудрявцев О.К. Планировочная структура современного города. – М.: Стройиздат, 1972. – 178 с.
4. Тосунова М.И. Пространственная организация города. – М., 1975. – 126 с.
5. Степанов В.К. и др. Основы планировки населенных мест. – М.: Высшая школа, 1985. – 136 с.